ואזדא ר' יוחנן לטעמיה [א]דא"ר אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל וצריכי דאי אשמעינן הכא בהא קאמר ר' יוחנן דומיא דבנך מה בנך בברור לך אף שורך וצאנך בברור לך אבל שדה מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל [א]ירושה ומתנה לא ואי אשמעינן שדה לחומרא אי נמי לכתחלה אבל הכא אימא לא צריכא מיתיבי [ב]וכן השותפין שחלקו [ב]אחד נטל עשרה ואחד נטל תשעה וכלב שכנגד הכלב אסורין שעם הכלב מותרים (א) א] ואם אמרת יש ברירה [ג]ליברור חד מינייהו לבהדי כלב ולשקול והנך לישתרו אמר רב אשי אי דשוו כולהו להדדי ה"נ הכא במאי עסקינן דלא שוו כולהו להדדי ושוי האי כלבא חד ומשהו והאי משהו משיך ואתי בכולהו: **מתני'** [ג]הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן (ג) ב] כלאים [ד]וטרפה ויוצא דופן ומחוסר זמן והיתום ואיזהו יתום כל שמתה אמה [או] שנשחטה ואח"כ ילדה ר' יהושע אומר אפי' נשחטה אמה והשלח קיים אין זה יתום: **גמ'** מנא ה"מ [ז]דת"ר [1]שור או כשב פרט לכלאים או עז [ח]פרט לנדמה כי יולד פרט [ז]ליוצא דופן והיה שבעת ימים פרט [ח]למחוסר זמן תחת אמו פרט ליתום רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר נאמר כאן [2]תחת השבט ונאמר להלן תחת אמו מה להלן פרט לכל השמות הללו אף כאן פרט לכל השמות הללו ומה כאן פרט לטרפה אף להלן פרט לטרפה הכל לאיתויי מאי לאיתויי הא דתנו רבנן הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר וטומטום ואנדרוגינוס כולן נכנסין לדיר להתעשר ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש טומטום ואנדרוגינוס אין נכנסין לדיר להתעשר ותנא דידן אי גמר תחת תחת מקדשים הני נמי לא ואי לא יליף הני מנא ליה לעולם גמיר והני רחמנא רבינהו דכתיב [3]כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם [ה]ותאנא דבי רבי ישמעאל כל מקום שנאמר בו השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודה זרה דבר ערוה דכתיב [4]כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ עבודה זרה דכתיב [5]פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל תבנית זכר או נקבה וכל שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו וכל שאין המום פוסל בו אין דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו והאי מעשר הואיל ולא פסיל ביה מומא דכתיב [6]לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו דבר ערוה ועבודה זרה נמי לא פסיל ביה רובע ונרבע דבר ערוה מוקצה ונעבד עבודה זרה ואתנן דבר ערוה ומחיר איתקש לאתנן טומטום ואנדרוגינוס קסבר ספיקא הוא ר"ש בן יהודה אומר [כו'] קסבר (ג) [ו]ספיקא הוא ג] מיעט רחמנא גבי קדשים זכר ודאי ונקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס מעשר נמי גמר תחת תחת מקדשים ת"ר הכל נכנסין לדיר להתעשר חוץ מן הכלאים והטרפה דברי ר"א בר' יהודה איש כפר ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמר ר"ע אני שמעתי הימנו אף יוצא דופן ומחוסר זמן ויתום ות"ק אי גמר תחת תחת מקדשים הני נמי לא ואי לא גמר בשלמא טרפה כל אשר יעבור תחת השבט כתיב [ז]פרט לטרפה שאינה עוברת אלא כלאים מנא ליה לעולם גמר וביוצא דופן סבר

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. דלאין ברירה: **ולריכי.** הנך תרתי דרבי יוחנן: **כהא א"ר יוחנן.** דלאין ברירה ופטורין משום דמעשר בהמה איתקש לבנך כדכתיב (שמות כב) בכור בניך תתן לי כן תעשה וגו': **בברור לך.** שנולד ברשותך: **ואי אשמעינן שדה.** הוה אמינא בההיא קאמר רבי יוחנן משום דלחומרא אזיל משום ספיקא אבל הכא דלקולא הוא ד] דמיפטר ממעשר אי נמי לכתחלה דלגבי יובל בעינן שתהא חוזרת קרקע לתחלתה שהיתה ביחד אבל גבי מעשר ליכא למימר הכי: **וכן השותפין.** במסכת תמורה בפרק כל האסורין: **אחד נטל עשרה טלאים ואחד תשעה טלאים** (ד) **וכלב.** עמהן אותן עשרה הטלאים שכנגד הכלב אסורין למזבח דאחד מהן היה חילופו של כלב והיה מחיר כלב ולא ידעינן הי ניהו: **שעם הכלב.** התשעה שעם הכלב לית בהו איסורא: **אי דשוו כולהו להדדי.** שכל כבש שבאותן תשעה יש לו חבר באותן העשרה ששוה כמותו ונמצא שהעשירי כנגד הכלב הכי נמי דיש ברירה וניטל אחד במחיר כלב ואוכלו והשאר מותרין לגבוה: **הכא במאי עסקינן.** דכולהו אמירי ט] כגון דלא שוו אהדדי שתשעה כבשים שבתוך ו] עשרה שוין יותר מתשעה שעם ז] אותו הכלב והכלב שוה את העשירי ואותו משהו שוין אותן תשעה ח] שכנגדן יותר מתשעה שעמו דהשתא הוי מחיר כלב הולך בכל התשעה שכנגדו בכל חד פורתא והעשירי ט] כנגדו. והמורה גרים כגון דשוה כל חד וחד ארבעה זוזי ופלגי י] תומשא וכלבא ממשא זוזי דההוא זוזא שייך ואתי בכולהו ופירושא הכי דשוי כל חד וחד מאותן עשרה שכנגד הכלב ד' זוזי ופלגי תומשא דזוזא נמצא שכל העשרה שוין ארבעים וחד זוזי שעשרה חלאי תומשין עושין ה' תומשין דהיינו זוזא והכלב שוה ה' זוזים נמצא שתשעה שעמו אינן יא](ה) אלא ל"ו זוז ולאיהו ממשא הרי ארבעין וחד השתא לא שוו אותן שעם הכלב אלא ד' זוזי כל חד יב] ואותן שכנגדו שוו כל חד ד' זוזי ופלגא תומשא דזוזא נמצא שהכלב משוה את כולם וככל אותן שכנגדו שייך חילוף הכלב אותו חלי תומש שכל אחד שוה יותר על ארבע זוז יג] מחילוף שכנגד אותו זוז שהכלב שוה יותר מארבע: **מתני' כל שמתה אמו.** בשעת לידה. וכל טעמא דמתניתין מפרש בגמרא: **והשלח קיים.** והעור קיים: **אין זה יתום.** בגמרא [ע"כ] מפרש טעמא: **גמ' שור או כשב.** גבי שאר כל הקדשים כתיב: **נדמה.** שאמו רחל והוא דומה לעז: **כלאים.** מן התיים והרחל בא: **נאמר כאן.** במעשר בהמה תחת השבט: ונאמר להלן. בכל הקדשים תחת אמו: **מה להלן.** בכל הקדשים: **פרט לכל השמות הללו.** כדפרישית כלאים ונדמה ויוצא דופן ומחוסר זמן ויתום אף במעשר הכי נמי והיינו טעמא דמתניתין ומה מעשר פרט לטרפה דכתיב בה (ויקרא כז) כל אשר יעבור פרט לטרפה שאינה עוברת דבהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה זו היא אחת מי"ח טריפות (חולין מב:): **הכל.** דקתני במתניתין לאיתויי מאי: **מוקצה.** שהפרישוהו להקריבו לעבודה זרה: **נעבד.** שעבד את הבהמה עצמה כגון שניסך לה בין קרניה: **ותנא דידן.** תנא דמתניתין דתנא הכל לאתויי כל הני יד] דמתניתין: **אי גמר.** מעשר תחת תחת מקדשים: **הני נמי לא.** דהא כולהו פסולי בקדשים דתניא בתמורה בפרק כל האסורין (דף כח.) מן הבהמה (ויקרא א) להוציא רובע ונרבע וכגון שאין בדבר אלא עד אחד דאי שני עדים בת קטלא היא דכתיב ואת הבהמה תהרוגו (שם כ) מן הבקר (שם א) להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה: **ואי לא יליף.** מקדשים הני אחריני מחוסר זמן ויתום מנא ליה דלאין מעשרין: **והני.** רובע ונרבע וכולהו איכא רחמנא רבינהו טו] דלעשרי ואף על גב דלא חזו להקרבה יאכלו במומן לבעלים: **כל שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו.** דהא אקשינהו רחמנא למום דכתיב (ויקרא כב) כי משחתם בהם מום בם: **טומטום ואנדרוגינוס**[טז] **ספיקא הוא.** אי זכר אי נקבה הלכך ממה נפשך מיעשרי ורבי שמעון סבר בריה בפני עצמה היא: **הני נמי לא.** יוצא דופן ומחוסר זמן ויתום:

חוץ מן הכלאים כו'. הוה מצי נמי למיתני נדמה דהא מפרש טעמא בגמרא משום דילפינן תחת תחת מקדשים אבל בכל מקום דחשיב [ח](טרפה) רגיל לדלג נדמה לאיה הוא בכלל כלאים משום דדמי ליה קצת: **פרט** לטרפה שאינה עוברת. דבהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה היא ט] מי"ח טרפות והתם במנחות (דף ו.) מצריך תלתא קראי בטרפה חד לטרפה ממעי אמו דלא היתה לה שעת הכושר וחד לטרפה ולבסוף הקדישה וחד להקדישה ולבסוף נטרפה ומן הארכובה ולמטה משכחת ליה עוברת כיון דאיה י] נטרפה: **כל** שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודה זרה פוסלין בו. כולי עלמא אית להו הך דרשא אפי' מאן דממעט רובע ונרבע מוקצה ונעבד ממן הבהמה וממן הבקר כפ' כל האסורין (תמורה כח.) כדפירשתי' (לעיל בפרק הלוקח בהמה): **זכר** ודאי נקבה ודאית לא טומטום כו'. הך סוגיא דלא כרב חסדא ור"ש לקיש כדפרישית לעיל בסוף על אלו מומין (דף מג:) בפרוס:

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ו מהלכות שגגות ויובל הלכה יג ועי"ש:
כה ב מיי' פ"ד מהלכות איסורי מזבח הלכה' יז:
כו ג מיי' פ"ו מהלכות בכורות הלכה יד סמג עשין רי"ב:
כז ד מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה ד:
כח ה מיי' שם הלכה ה:
כט ו ז מיי' שם הלכה ד:

* * *

שיטה מקובצת

א] ואי אמרת אות כו' נמחק: ב] מן הכלאים והטריפה: ג] הוא ומיעט רחמנא: ד] הוא דליפטר ממעשר: ה] תי' כגון נמחק: ו] שכתוב העשרה: ז] תי' אותו נמחק: ח] תשעה שכנגדו יותר: ט] והעשירי כולו כנגדו: י] ופלגי תומשא: יא] אינן שוין אלא: יב] זוז דהוי מחילוף ואותן: יג] זוז דהוי מחילוף: יד] הני דמתעשרין הס"ד ותי' דמתני' נמחק: טו] רבינהו דלעשרינהו: טז] ואנדרוגינוס קסבר: יז] היא אחד מי"ח: יח] דאינה אלא בעלת מום בעלמא.

* * *

רבינו גרשום

ואזדא ר' יוחנן לטעמיה. דלית ליה ברירה ומשום הכי מחזירין זה לזה ביובל דאין אומרין זהו חלקו המגיעו: אף שורך וצאנך בברור לך. שיהא חלקך ואין ברירה. אבל שדה של ירושה דלאו מכר הוא אימא לא ליהדר: ואי אשמעינן שדה. ירושה דמחזירין זה לזה דלקוחות הן היינו חומרא. אבל הכא גבי מעשר בהמה אי משוינן לה כלקוחות היינו קולא דפטורי ממעשר אימא לא: אי נמי אי אשמעינן בשדה. דלקוחות הן ומחזירין משום דכתחילה כלומר דהשתא כי מחזירין שייך כל חד וחד לחבריה בכתחלה. כמעיקרא קודם חלוקה ומקיימי קרא דכתיב ושבתם איש לאחוזתו הלכך קאמר אין ברירה כי היכי דמחזירין אבל הכא מעשר בהמה דלית ביה דין חזרה ביובל אימא להוי ברירה קמ"ל דלא: שכנגד הכלב אסורין. כל העשרה דלא ידעינן הי ניהו הוי מחיר כלב חילופו. אי דשוו כולהו עשרה כהדדי כל חד וחד שוה כמו הכלב הכי נמי דאמרינן ליברור חד כנגד הכלב: דהאי משהו שייך כולהו. וליכא ברירה. הלכך שכנגד הכלב כולן אסורין להקרבה: כל שמתה אמו. כשעה שנשחטה שזה פירש למיתה וזה לחיים: והשלח קיים. העור שלה שיכול אדם לכורכו בעור אמו ולהחשבו כו אין זה יתום: שור או כשב. שיהא מיוחד שור או כשב פרט לכלאים: ומה כאן במעשר פרט לטרפה (שבגלדר) דכתיב כל אשר יעבור פרט לטרפה שאינה עוברת אף להלן בקדשים פרט לטרפה: טומטום אין נכנס. דקסבר דבריה היא: ואי לא גמר. הנך גופייהו דממעט מנא ליה: איתקש לא תנן. דכתיב בחד קרא: קסבר ספיקא הוא. וממה נפשך אי זכר הוא אי נקבה היא חייב במעשר: כיוצא דופן

מסורת הש"ס

א) גיטין כה. מח. לעיל נג: [ב"ק סט: כלה לו:], ב) תמורה ל., ג) [שם ע"ש], ד) [לעיל יג. וש"נ], ה) ע"ז סג: סנהדרין נו. תמורה כח: חולין כג., ו) גי' אחרת היה לפני רש"י ועי' ברש"ש וכרמב"ם, ז) [לקמן נט. מנחות ו. תמורה כט. חולין קלו:], ח) [צ"ל כלאים ש"ק], ט) [וע"ע תוס' חולין קנ:], י) [ד"ה פרים], יא) [חולין נב.], יב) [ד"ה כי פלונין].

* * *

תורה אור השלם

1. שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה ליי: ויקרא כב כז
2. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש ליי: ויקרא כז לב
3. ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם: ויקרא כב כה
4. וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: בראשית ו יב
5. פן תשחתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל תבנית זכר או נקבה: דברים ד טז
6. לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל: ויקרא כז לג

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' שעם הכלב מותרים ואי אמרת: (ב) שם במשנה חוץ מן הכלאים והטרפה וכו' כל שמתה אמו שנשחטה וכו' אפי' נשחטה: (ג) גמ' ר"ש בן יהודה אומר קסבר לאו ספיקא הוא וכו' ומעשר נמי: (ד) רש"י ד"ה אחד נטל וכו' וכלב הס"ד ואח"כ מ"ה שכנגד הכלב עשרה הטלאים שכנגד אותן שהכלב עמהן הס"ד ואח"כ מ"ה אסורין: (ה) ד"ה הכא במאי וכו' ונמצא שתשעה שעמו אינן שוין אלא ל"ו זוז:

* * *

מוסף רש"י

האחין שחלקו לקוחות הן. ולא אמרינן הוברר לכל אחד חלק ירושתו ויורשים אותה מחמת אביהן, אלא שכל אחד חלק הבא לו לא היה שלו וכל החליפו חלקיהם והוו להו לקוחות ומחזירין זה לזה ביובל (ביצה לז: ועירובין ל"ז). ב"ק סט: וחוזר ביובל לחזורת משום ואלא יובל והדר שקליה במתקילה (גיטין כה.). (חולין ינהולין (לעיל יג.). אף כאן פרט לכל השמות הללו. מע"נ דבעל מום נכנס לדיר להתעשר, אלא אין נכנסין (חולין קט.). דכתיב. גבי קרבנות, כי משחתם בהם מום בם. לא ירצו לכם, דכין השחתה בכין מום פוסלים בהם, ותנא דבי ר' ישמעאל כי (חולין כג.). דבר ערוה. רובע ונרבע. ועבודה זרה. מוקצה ונעבד, שהמקומה להמתו (שם). כי השחית כל בשר. בדבר המבול כתיב, ודור המבול נגעו בערוה (בראשית ו) דקצו להם נשים ונשי, שהיו נוקקין לנשי רעיהן ולכל בהמה וחיה (חולין שם). וגו' (סנהדרין נז.).

פרט לטרפה שאינה עוברת. כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה, דלאיה חיה, אי נמי שאינה עוברת בכרסייה (תמורה כט: ושיח שם) ומיניה יליף שאר טריפות (חולין קלו). משום דאין לה חשיב לא חיות לא חשיב לה עוברת, ואפי' קרא כתיב במעשר ובמדין שאר קרבנות מיניה מגזירה שוה, נאמר כאן תחת ונאמר להלן תחת השבט כו' (מנחות ו.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com